

Rozhovor prezidenta republiky pro Mladou frontu DNES

26.1.2023 - Miloš Zeman | Správa Pražského hradu

Veškeré průzkumy před druhým kolem jednoznačně favorizují Petra Pavla. Myslíte si, že jsou volby už rozhodnuté?

Žádné volby nejsou rozhodnuté předem. Pokud budete přihlížet k mediální masáži nebo průzkumům veřejného mínění, tak favorit je zřejmý. Ale chtěl bych připomenout minulost, kdy se průzkumy velmi často mýlily.

Koho tedy tipujete za vítěze?

Já sám dávám přednost plnokrevné osobnosti se všemi jejími chybami a nedostatky před marketingovými produkty typu Barbie nebo Ken. Ale to samozřejmě neznamená, že moje preference budou i preferencemi většiny občanů České republiky. I když bych si to přál.

Z kontextu jednoznačně vyplývá, že za Barbie či Kena považujete Petra Pavla. Proč? Přece jen je to autentická osobnost, válečný hrdina, má něco za sebou...

V obou případech se do značné míry jedná o marketingový produkt. V tomto případě je to analogie mezi marketingovým produktem jménem Barbie, čili marketingovým produktem jménem Danuše Nerudová. A totéž, pokud jde o Kena.

V jakém smyslu?

Marketingový produkt je jasně definován.

Co považujete za dosud nejdůležitější momenty prezidentské kampaně?

Myslím si, že Andrej Babiš opustil hlavní téma, to je energetická a ekonomická krize, a přešel na téma mír. Toto téma vedlo i k jednomu jeho nešťastnému výroku, byť do jisté míry vytrženému z kontextu. Čili v posledních doslova dnech, ne-li hodinách, se tato tematika vyostřila. A já se domnívám, že polarizující linie mezi oběma kandidáty je někde úplně jinde. Je to linie mezi kompetencí a nekompetencí. Bez ohledu na konkrétní osobu bych chtěl říci, že sama profese vojáka nutně vede k tomu, že jste zvyklý buď rozkazovat, nebo poslouchat. Koneckonců jsem několikrát připomínal, že v civilizovaných zemích zpravidla není voják v čele státu. V Evropské unii, pokud vím, je jediný případ - v Bulharsku. Je zajímavé, že zrovna v úterý bulharský prezident kritizoval dodávky zbraní na Ukrajinu jako přilévání benzinu do ohně. Já s tím sice nesouhlasím, naopak, ale cituji bulharského prezidenta, který je rovněž bývalý generál. No a koneckonců generál Pavel připomněl Ludvíka Svobodu. Chtěl bych tedy dodat, že Ludvík Svoboda byl agentem NKVD (podle některých historiků tomu tak bylo, ale přímé důkazy neexistují - pozn. red.). Všichni víme, jak se zachoval v únoru 1948, ale také při kapitulaci v roce 1968. Kdy na rozdíl například od Františka Kriegela podepsal moskevské protokoly. Takže všechny tyto důvody mě vedou k názoru, že prezident by měl mít širší znalosti než jenom znalosti armády.

Jak hodnotíte Babišovo počínání v kampani?

Myslím, že je sice oprávněné upozorňovat na nenávistné prvky v této kampani, ale na druhé straně si na to musíme zvyknout. Protože v každé společnosti existuje určitá skupina primitivů, která posílá kulky v obálkách nebo píše nenávistné dopisy. Tyto primitivy je třeba ignorovat a nebrat je příliš vážně.

Kampaň je velmi vyhrocená z obou stran. Vy jste něco podobného zažíval před pěti a před deseti lety. Spatřujete mezi kampaněmi při Vašich volbách a tou dnešní nějaké rozdíly?

Velký rozdíl v tom určitě není. Vzpomínám si, že mi také jeden člověk psal, že má rakovinu a spáchá na mě atentát. Takže jak vidíte, dějiny se opakují.

Zmínil jste, že Andrej Babiš opustil ekonomická témata. Měla být podle Vás klíčovými v letošní kampani?

Myslím, že klíčovým tématem prezidentské – a koneckonců i parlamentní – kampaně by mělo být to, co je nejvíc důležité pro občany, nikoli pro politiky. Pro občany je nejdůležitější jejich ekonomická a sociální situace. Andrej Babiš začal správně, když na tuto situaci poukazoval. Odbočka k jakémusi mírotvorectví byla podle mého názoru chybou. Ale to neznamená, že ho i ve druhém kole nebudu volit.

Zrovna dnes - ve středu - náčelník generálního štábu Karel Řehka pro ČTK řekl, že pokud by došlo k válce mezi NATO a Ruskem na východním křídle Aliance, stát by musel přistoupit minimálně k výběrové mobilizaci. Může to s kampaní nějak zahýbat? A co vůbec slovům generála Řehky říkáte?

Tak zaprvé to v kampani asi velkou roli hrát nebude. Zadruhé, pokud bychom se stali obětí nevyprovokované agrese, bylo by naprosto přirozené, kdybychom proti této agresi nasadili všechny síly, které máme k dispozici.

Čímž se dostáváme k Babišovým slovům z diskuse v České televizi, která vyvolala skandál mezi Čechy a Poláky. Babiš v televizi řekl, že by jako prezident nechtěl vojensky pomoci při případném napadení Polska či pobaltských států. Ještě ten večer se za to omlouval. Vy jste jeho výrok v úterý musel "žehlit" při setkání s polským prezidentem Andrzejem Dudou. Způsobilo to nějaké větší napětí v česko-polských vztazích?

Je to jeden nešťastný výrok. A já věřím, že Andrej Babiš mluvil spíše o hypotetické situaci, protože nepředpokládal, že by k tomuto útoku došlo. Říkal jsem polskému prezidentu Dudovi, že my jsme také považovali za hypotetickou situaci útok Ruska na Ukrajinu a přesto k tomu došlo. Ale musím říci, že prezident Duda to vzal s úsměvem a i na společné tiskové konferenci poznamenal, že se jedná o vyhrocenou volební kampaň.

Petr Fiala zdůvodňuje naši pomoc Ukrajině tím, že Ukrajinci bojují za nás. Protože když Putina nezastaví Ukrajina, bude pokračovat dál do Evropy. Je to podle Vás správná argumentace a je to riziko reálné?

Podívejte se, já patřím ke generaci, která je traumatizována sovětskou okupací ze srpna 1968. To znamená, že já riziko ruské agrese považuji za vyšší než ti, kteří takto traumatizováni nejsou. V každém případě se Rusko snaží obnovit svoje impérium, takže když bychom si udělali jakousi škálu pravděpodobnosti, tak asi první potenciální obětí by byly pobaltské státy. Ale na druhé straně se Rusko snaží obnovit také svoje impérium v širším slova smyslu, zahrnujícím bývalé satelitní státy. A tam bychom samozřejmě spadali i my.

Jak si tedy vysvětlujete, že minimálně podle jednoho nedávno zveřejněného průzkumu není česká veřejnost nakloněna tomu, aby Česká republika vojensky podporovala Ukrajinu?

Nu, jak už jsem vám řekl, mám skeptický postoj k jakýmkoli průzkumům veřejného mínění. Nicméně chápu jistou únavu české veřejnosti, ale uvědomte si, že stále ještě je tato podpora poměrně výrazná. A to včetně podpory ukrajinských uprchlíků.

Výrazná je i Vaše podpora vlády Petra Fialy. Dalo se přitom očekávat, že se proti ní budete v posledním roce mnohem razantněji vymezovat. Je to dáno právě shodou v postoji vůči ruské agresi na Ukrajině?

Jednak. A zadruhé je Petr Fiala konsenzuální politik a jedná se s ním tedy daleko lépe a přátelštěji než v případě nějakého militantního fanatika. Na druhé straně si to neidealizujte. Uvědomte si, že jsem třikrát vetoval různé zákony, které jsem pokládal za špatné. A nezapomeňte, že jsem kritizoval zrušení superhrubé mzdy, podobně jako drtivá většina ekonomů. Tam je ovšem problém, že toto zrušení superhrubé mzdy spáchalo společnou a nerozdílnou rukou hnutí ANO, ODS a SPD.

Už jsme mluvili o víceméně opomenutých tématech energetické krize a sociální situace obyvatel. Tam naopak krokům Fialovy vlády až tak nakloněn nejste. Nicméně vláda je pokládá za natolik úspěšné, že se za to nyní chválí v reklamní kampani za dva a půl milionu korun. Co tomu říkáte?

Sledoval jsem debatu Babiše a Pavla v ČT a myslím si, že Babiš argumentoval velmi rozumně, pokud jde o návrhy na řešení energetické krize. Bohužel Petr Pavel tuto problematiku vůbec nezná. Co se týče samochvály vlády, dodal bych: "Better late than never (pozdě, ale přece – pozn. red.)." Ale na druhé straně nesmíme zapomínat, že například v dubnovém rozhovoru pro MF DNES jsem vyzýval pro zastropování cen a že vláda k tomuto zastropování přistoupila výrazně později. A to byla samozřejmě chyba.

Když jste zmínil debaty, jak na Vás zatím (do středy odpoledne) působily?

Z odborného hlediska, z hlediska odborné kompetence byl výrazně lepší Andrej Babiš. Až na ten nešťastný výrok. Ale povšimněte si, že si ho v prvních komentářích k diskusi nikdo nevšiml. Až pak si to někdo uvědomil a samozřejmě to poněkud nafoukl.

Mohou zbylé televizní debaty ještě něco změnit?

Samozřejmě. Vycházím ze svých vlastních zkušeností. Průzkumy jak ve volbě 2013, tak ve volbě 2018 byly odlišné od reálného výsledku a celkem všichni – nejenom já – tvrdí, že rozhodly právě tyto debaty. Mimochodem, když jsem zkritizoval Andreje Babiše za to, že uhnul od jednoho tématu k jinému, méně nosnému, tak ho naopak musím pochválit za to, že šel do debaty v České televizi, podobně jako jsem to dělal já.

Oba kandidáti se v České televizi dlouho přeli o svou komunistickou minulost. Co říkáte tomu, že třicet let po pádu komunismu se rozhoduje mezi dvěma předlistopadovými komunisty?

Váš kolega Miroslav Korecký napsal komentář, jenž obsahoval poněkud smutnou větu, že po mužích Listopadu přicházejí mužové před Listopadem. Vycházím z toho, že minulost každého člověka se nedá zapomenout. A že je v tomto smyslu integrální součástí jeho osobnosti.

Ve společnosti to vyvolalo střety v duchu "naš komunista je lepší než váš komunista". Jaký to má vliv?

Ono se to vzájemně vyruší, takže zůstane prázdný prostor a tento prostor je zapotřebí zaplnit pozitivním programem obou kandidátů. To znamená jejich názory na to, co skutečně pálí občany, a tam musí prokázat svou odbornou kompetenci. Prezident není jenom kladeč věnců, není jen automat na podpisy, má i neformální kompetence, ale aby je mohl uplatňovat, musí věcem rozumět. To je právě nevýhoda úzké vojenské specializace, o které jsem před chvílí mluvil.

V jednom z nedávných rozhovorů jste zmínil, že vítězství jednoho či druhého kandidáta bude očištěním. Co jste tím přesně myslel?

To byl svým způsobem bonmot, který jen navazoval na tvrzení, že jeden je peklo, a v tom případě druhý je ráj. A protože si myslím, že i do volební kampaně patří trochu smyslu pro humor, tak jsem řekl, že ve skutečnosti to asi bude očištěc.

Bude mít podle Vás zásadní vliv na budoucnost země vítězství jednoho, či druhého kandidáta? Půjde Česká republika s Pavlem po jiné cestě než s Andrejem Babišem?

Že to bude mít určitý vliv, o tom není sporu. Ale neřekl bych, že to bude mít zásadní vliv. Nikdo nezmění naši zahraničněpolitickou orientaci, ale samozřejmě se může změnit akcent v některých otázkách domácí politiky.

Andrej Babiš zmínil, že pokud by prohrál, zůstane v čele hnutí ANO, které podle něj vyhraje příští volby do Sněmovny. Jsou to reálné vyhlídky?

Záleží na tom, jak si povede současná vláda. Pokud se nemýlím, měla ještě nedávno asi 28 procent podpory, ale tady se odvolávám na výzkumy, kterým principiálně nevěřím. Takže toto číslo neberte příliš vážně.

Kontroverze vyvolává činnost vládního zmocněnce pro oblast médií a dezinformací Michala Klímy, jehož nová strategie počítá s masivní finanční podporou médií, která podle vlády bojují s dezinformacemi. Jak se Vám to zamlouvá?

Pokládám to nejen za extrémně hloupé, ale i za nebezpečné. Je to v podstatě pokus podplatit některá média, ale i neziskové organizace, aby byly servilní vůči vládní politice. Tím by se popřela nezávislost těchto organizací i těchto médií. V pořadu Xavera Veselého jsem upozornil, že v době bombardování Londýna v roce 1940 Britové nerušili německé nacistické vysílání do Anglie, protože si vážili svých občanů, věřili jim a pokládali je za dostatečně samostatné a sebevědomé. Každá země, která zavádí cenzuru – a pan Klíma se minimálně snaží zavést její zárodky –, nedůvěřuje svým občanům.

Všichni známe Váš vztah k vládě Petra Nečase, nebyl to vztah příliš kladný, takže po jejím pádu jste měl důvod k oslavě. Na tom pádu se významně podílela Jana Nečasová, tehdy ještě Nagyová. Proto je celkem překvapivé, že teď jste Janě Nečasové udělil milost. Proč jste to udělal?

Nejste dobře informovaný. Na tohle už jsem reagoval u Xavera Veselého, ale nejste povinen to sledovat, takže ještě jednou: nedal jsem milost Janě Nečasové, jak se mylně domníváte. Zachoval jsem rozsudek s podmíněným trestem a zachoval jsem desetiletý zákaz činnosti ve veřejné sféře. Jediné, co jsem udělal, je to, že s přihlédnutím ke stanovisku prvoinstančního soudu jsem o dva roky zkrátil odkladací podmínku. Jestli tomu říkáte milost, tak vůbec nevíte, co to milost je.

A proč jste se tím případem vůbec rozhodl zabývat?

Protože mě o to požádal přímo Petr Nečas, který mi přinesl onu žádost, které jsem velmi částečně vyhověl. A také Václav Klaus, který mě však pouze požádal, abych se s Petrem Nečasem sešel.

V médiích zaznívají různé výroky na různých místech, ale my se ptáme přímo Vás, protože nás to zajímá. Stejně tak se teď budeme ptát na to, co napsal Deník N, podle nějž jste žádal premiéra o souhlas s abolicí pro Vaše dva spolupracovníky v souvislosti s dokumenty o Vrběticích. Je to tak?

Je třeba mluvit konkrétně. Deník N tvrdí, že jsem žádal abolicí pro své spolupracovníky ve dvou konkrétních věcech. První se týkala skartace dokumentů, druhá nějakých záležitostí kolem Bezpečnostní informační služby. Nízkonákladový Deník N nepíše pravdu, protože v těchto dvou konkrétních věcech jsem premiéra Fialu o abolicí nežádal.

A v některých jiných ano?

Na to jste se mě nezeptali a já vám na to neodpovídám.

Bude před koncem Vašeho mandátu známo jméno nástupce Pavla Rychetského v čele Ústavního soudu?

Uvažuji o tom. Prohlásil jsem, že jsem se zeptal tří vedoucích osobností české justice, zda mám právo to udělat, a všichni tři odpověděli, že ano. Vyžádal jsem si právní expertizu a pro jistotu si teď vyžaduji ještě jednu, abych si byl zcela jist, že tu není právní překážka. A také jsem už někde uvedl, že nedávno jsem jmenoval rektory, přičemž jednoho z nich jsem jmenoval s platností od 18. března tohoto roku, čili k době po vypršení mého mandátu. Chtěl jsem, aby toto téma nebylo profilující pro prezidentskou kampaň, protože ho z hlediska toho, co opravdu pálí občany, pokládám za okrajové. Nicméně zdůvodnil jsem, že pokud tak učiním, tak jenom proto, aby si Ústavní soud nehrál na třetí komoru Parlamentu a aby jeho předseda nebyl politický aktivista.

<https://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/soucasny-prezident-cr/vybrane-projevy-a-rozhovory/rozhovor-prezidenta-republiky-pro-mladou-frontu-dnes-16849>